כ וְאִם הוּא עָנִי וְשָׂמֵחַ בָּהֶם, (מז) יְבָרֵךְ. הַגָּהָ: (כג) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ עָנִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל חָלוּק וּמְנָעָלִים וְכַדּוֹמֶה, (כד) וְכֵן נוֹהֲגִין (טור בשם תוספות (עמ: ד"ה ור' יוסף) ותרומת הדשן סימן ל"ו). הַמִּנְהָג לוֹמַר לְמִי שֶׁלּוֹבֵשׁ בֶּגֶד חָדָשׁ תְּבָלָה וְתִתְחַדֵּשׁ. וְיֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין לוֹמַר כֵּן עַל מְנָעָלִים אוֹ בְּגָדִים הַנַּעֲשִׂים מַעוֹרוֹת שֶׁל (יז) (כה) בְּהֵמָה, דְּאִם כֵּן הָיוּ צְרִיכִים לְהָמִית בְּהֵמָה אַחֶרֶת תְּחִלָּה שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ מִמֶּנָּה בֶּגֶד אַחֵר, וּכְתִיב (מהלים קמה ט) 'וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו', (מַהַר"י וַיִּיל בְּפִסְקָיו (סי' נ)) וְהִנֵּה הַטַּעַם חָלוּשׁ מְאֹד וְאֵינוֹ נִרְאֶה, מִכָּל מָקוֹם רַבִּים מַקְפִּידִים עַל זֶה שֶׁלֹּא לְאָמְרוֹ:

כ בְּשֵׁם הָרַא"ש שָׁם.

רכד דִּינֵי בְּרָכוֹת פְּרָטִיּוֹת. וּבוֹ י"ג סְעִיפִים:

א א הָרוֹאֶה (ט) (א) מַרְקוּלִיס (ב) ב[1]אוֹ שְׁאָר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן אָרָךְ אַפַּיִם לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ, ג[2]וְאִם רוֹאֶה אוֹתָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ. הַגָּהָ: (ב) (ג) וְהָאִידְנָא אֵין מְבָרְכִים זֹאת הַבְּרָכָה, שֶׁהֲרֵי אָנוּ מְגַדְּלִים בֵּינֵיהֶם וְרוֹאִים אוֹתוֹ תָּמִיד: ב ד[3]הָרוֹאֶה מָקוֹם שֶׁנַּעֲקְרָה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, (ד) ה[4]אִם הוּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָקַר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים מֵאַרְצֵנוּ, וְאִם הוּא בְּחוּצָה לָאָרֶץ, אוֹמֵר שֶׁעָקַר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה, וְאוֹמֵר [5]בִּשְׁתֵּיהֶן, כְּשֵׁם שֶׁעָקַרְתָּ אוֹתָהּ מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה כֵּן תַּעֲקֹר אוֹתָהּ מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת וְהָשֵׁב לֵב עוֹבְדֵיהֶם לְעָבְדֶךָ. הַגָּהָ: וְאִם נַעֲקְרָה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים מִמָּקוֹם אֶחָד וּנְתָנוּהָ בְּמָקוֹם אַחֵר, מְבָרֵךְ עַל מָקוֹם שֶׁנַּעֲקְרָה, שֶׁעָקַר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, (ה) וְעַל מָקוֹם שֶׁנָּתַן אָרָךְ אַפַּיִם (בית יוסף (ד"ה ומ"ש רמיט) בשם תוספות (מ: ד"ה המוסף מ' פירש) וירושלמי (פ"ט ה"ג)):

ג [6]הָרוֹאֶה בָּבֶל הָרִשָׁעָה אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱרִיב בֵּיתוֹ שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱרִיב בֵּיתוֹ שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע. רָאָה גֹּב אֲרָיוֹת (ו) אוֹ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ אוֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַצַּדִּיקִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רי"ח סָעִיף ז'): ד [7]רָאָה מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּבָבֶל שֶׁכָּל בְּהֵמָה שֶׁמַּעֲבִר עָלָיו אֵינָהּ יְכוֹלָה לָזוּז מִשָּׁם אִם לֹא יִתְּנוּ עָלֶיהָ מַעֲפַר הַמָּקוֹם הַהוּא, וְהוּא סִימָן קְלָלָה לָהּ דִּכְתִיב (ישעיה יד כג) 'וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא (פְּרוּשׁ מַכְבְּדוֹת הַבַּיִת שקוב"י בְּלַע"ז) הַשְׁמֵד' אוֹמֵר (ז) בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעוֹשֶׂה בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם: ה [8]הָרוֹאֶה שִׁשִּׁים רִבּוֹא מִיִּשְׂרָאֵל בְּיַחַד אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (ח) חַכַם הָרָזִים. וְאִם הֵם עַפַּ"ם אוֹמֵר 'בּוּשָׁה אִמְּכֶם [מְאֹד] חָפְרָה יוֹלַדְתְּכֶם הִנֵּה אַחֲרִית גּוֹיִם מִדְבָּר צִיָּה וַעֲרָבָה' (ירמיה נ יב): ו 'הָרוֹאֶה חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (ט) שֶׁחָלַק מֵחָכְמָתוֹ (ג) [ג] לִירֵאָיו: ז [9]הָרוֹאֶה חַכְמֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים [10]שֶׁחֲכָמִים

א א בְּרָכוֹת נ"ז (ע"ב). ב רַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם (מב. ד"ה החואה את). בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים וְטוּר. ג מָהָא דְּרֵישׁ פֶּרֶק הָרוֹאֶה (מז.). ד שָׁם נ"ד. ה יְרוּשַׁלְמִי שָׁם (פ"ט ה"א). ו שָׁם (מז:) וּכְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. ז שָׁם. ח שָׁם וּכְפֵרוּשׁ רַשׁ"י (ד"ה מקום). ט שָׁם נ"ח (ע"א). י שָׁם. כ שָׁם. ל סְמַ"ק (מצוה קכג, ברכות בקשות הנדחות).

בְּאֵר הַיטֵב

ו (מז) יְבָרֵךְ. וְעָשִׁיר גָּדוֹל שֶׁקָּנָה כֵּלִים חֲשׁוּבִים שֶׁאֵין שְׂמֵחַ בָּהֶם וְאֵין נֶחְשָׁבִין לוֹ לֹא יְבָרֵךְ. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז (סי' שצה), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י):

(יז) בְּהֵמָה. אֲפִלּוּ טְמֵאָה כְּגוֹן פִּי"א בְּלָשׁוֹן אַשְׁכְּנַז, אֲפִלּוּ הוּא מִמִּין אַחֵר רַק שֶׁתְּפוּר תַּחְתֶּיהָ מֵעוֹרוֹת בְּהֵמָה. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה שָׁם וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ל יא):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ו [ג] לִירֵאָיו. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וְעַיֵּן בְּרַכֵּי יוֹסֵף (סק"א) בְּכָל אֵלּוּ שֶׁהַזְכִּירוּ שֶׁמְּבָרְכִין עַל רְאִיָּתָם אַף שֶׁלֹּא רָאָה אוֹתָם עַיִן בְּעַיִן רַק דֶּרֶךְ חִלּוֹן שֶׁהַזְכִּירוּ מִפְּסִיק בֵּינֵיהֶם, וְכֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַת הָרְאִיָּה, וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי שְׁמוּאֵל סִימָן רמ"ב וּבִשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א' סִימָן קכ"ו

א (ט) מַרְקוּלִיס. פֵּרוּשׁ חִלּוּף קָלוּס, דְּאִסּוּר לְהַזְכִּיר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּשֵׁמָהּ: (ב) אוֹ שְׁאָר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. כְּגוֹן הַגַּרְ"א שָׁהֲרָדַבַּ"ז (סי' שצה). וְכָתַב הַפַּ"ח (סק"ג). מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג). וְכָתַב הַפַּ"ח (ס"ב) בְּשֵׁם סֵפֶר הָאֶשְׁכּוֹל הַשָּׁמֵר לְךָ לִרְאוֹת קְנִיגָאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְהוּא הַדִּין מְחוֹלָתָם אוֹ שׁוּם דָּבָר שִׁמְחָתָם, וְאִם תִּשְׁמַע קוֹל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שְׁמִחִים תֵּאָנַח וְתִצְטַעֵר עַל חָרְבַּן יְרוּשָׁלַיִם וְתִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיִמְלֹךְ עָלֶיהָ. וּבְפֶרֶק קַמָּא דְּמַסֶּכְתָּ עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים דַּף י"ח (ע"ב) דַּאֲפִלּוּ הַהוֹלֵךְ לִקְנִיגָאוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֲרֵי זֶה מוֹשֵׁב לַצִּים: ו (ג) לִירֵאָיו. לְפִי (שֶׁהַמַּאֲמִינִים בָּהּ') [שֶׁיִּשְׂרָאֵל] דְּבֵקִים בּוֹ, יֵשׁ יְחוּס לַחֵלֶק

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(כג) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ עָנִי וְכוּ'. סְבִירָא לְהוּ דְּדַוְקָא בָּגֶד צֶמֶר וְכַדּוֹמֶה דְּבָר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חֲשִׁיבוּת קְצָת דְּמֵי לְדָבָר הַבָּא מִזְּמַן לִזְמַן, דִּסְתָם בְּנֵי אָדָם מִתְחַדְּשִׁים לָהֶם לִפְרָקִים מוּעָטִים, וְשַׁיָּךְ עַל זֶה שֶׁהֶחֱיָנוּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֲלוּ שֶׁרְגִילִים תָּמִיד לְהִתְחַדֵּשׁ לְסָתָם בְּנֵי אָדָם וְאֵין שַׁיָּךְ עַל זֶה לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה: (כד) וְכֵן נוֹהֲגִין. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) וּבְאוֹר הַגַּרְ"א שָׁהָרַדְבַּ"ז (סי' שצה) מַכְרִיעַ לְעָנְיַן לְבָרֵךְ, וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים (א"א סק"י) וּבְדָרְךָ הַחַיִּים (דיני ברכת שהחיינו ס"ט) שֶׁפָּסְקוּ דִּלְמַעֲשֶׂה יֵשׁ לִנְהֹג דַּאֲפִלּוּ עָנִי לֹא יְבָרֵךְ עַל כֵּלִים שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים כְּאֵלּוּ: (כה) בְּהֵמָה. אֲפִלּוּ טְמֵאָה, (ל) וַאֲפִלּוּ הוּא מִמִּין אַחֵר רַק שֶׁתְּפוּר תַּחְתֶּיהָ מֵעוֹרוֹת בְּהֵמָה:

א (א) מַרְקוּלִיס. הִיא עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁעוֹבְדִין אוֹתָהּ עַל יְדֵי זֶה שָׁזּוֹרְקִין לָהּ אֲבָנִים. וּשְׁמָהּ הָעַצְמָה קְלוּס, (ל) וּמִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לְהַזְכִּיר עֲבוֹדָה זָרָה בִּשְׁמָהּ לְכָךְ כִּנּוּ אוֹתָהּ בְּשֵׁם קוּלִיס, וּמַר הוּא חִלּוּף בִּלְשׁוֹן אֲרַמִּי, וּפֵרוּשׁוֹ הוּא חִלּוּף קְלוּס: (ב) אוֹ שְׁאָר עֲבוֹדָה זָרָה. אֲפִלּוּ בְּבֵית עֲבוֹדָה זָרָה [בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה הרואה מרקוליס)]. וּבַ"ח (ס"א) פֵּרֵשׁ דַּוְקָא כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ בְּגָלוּי: (ג) וְהָאִידְנָא וְכוּ'. שֶׁהֲרֵי אָנוּ רוֹאִין אוֹתָהּ תָּמִיד. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ הוֹלֵךְ לְעִיר אַחֶרֶת וְרָאָה שָׁם עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלֹּא רָאָה מִקֹּדֶם, וְהוּא שֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לָחֲזוֹר עַד שֶׁיִּרְאֶה אוֹתָהּ, וְכֵן נָהֲגוּ לְהַלְכָה וּלְמַעֲשֶׂה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (ל) אַחֲרוֹנִים:

א (ט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): ב (כ) בַּ"ח (ס"א) וְהַגְּרַ"א, דְּלֹא כְּדִבְרֵי מֹשֶׁה (אות א): ד (ג) כֵּן מוּכָח בַּגְּמָרָא (נז:) דְּקָחָשִׁיב שָׁם חֲמִשָּׁה בְּרָכוֹת עַל בָּבֶל, וּמַשְׁמַע דְּכוּלְּהוּ

בַּחֲדָא מִנַּיְיהוּ וְכִי הֵיכָא דְּמַרְקוּלִיס הוּא בְּשֵׁם וּמַלְכוּת הָכִי נָמֵי אִידָךְ: (ד) וְכֵן נָהֲגוּ [אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ד) עַיֵּן שָׁם], וְגַם דְּאִי לָאו הָכִי הָוֵה לֵיהּ שֵׁשׁ בְּרָכוֹת, וְעַיֵּן בְּמַעֲדַנֵּי יוֹם טוֹב (פ"ט סי' ז אות צ): ה (ס) (רַשׁ"י) [גְּמָרָא] (נח.): (ו) (גְּמָרָא) [רַשׁ"י] (שם ד"ה חכמה):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רכד

(י) בְּחָכְמוֹת (ז) הָעוֹלָם, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁנָּתַן מֵחָכְמָתוֹ לְבָשָׂר וָדָם: ח מ"עַל (ה) [ה] מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁחָלַק מִכְּבוֹדוֹ לִירֵאָיו. (יא) וְעַל מַלְכֵי עַמּוּ"ם אוֹמֵר (יב) בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן מִכְּבוֹדוֹ לְבָשָׂר וָדָם: ט נ"מִצְוָה לְהִשְׁתַּדֵּל (יג) לְרָאוֹת (ו) מְלָכִים, אֲפִלּוּ מַלְכֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם: י ס"הָרוֹאֶה (יד) בְּתֵּי יִשְׂרָאֵל (ז) בִּישׁוּבָן, ע כְּגוֹן בִּישׁוּב בַּיִת שֵׁנִי, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַצִּיב גְּבוּל אַלְמָנָה. בְּחָרְפָּנָן אוֹמֵר בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת: יא (טו) פ"הָרוֹאֶה בָּתֵּי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּיִשּׁוּבָן אוֹמֵר 'בֵּית גַּאִים יִסַּח ה'' (משלי טו כה), בְּחָרְפָּנָן אוֹמֵר 'אַל נְקָמוֹת ה'' (תהלים צד ט):

יב צ"הָרוֹאֶה (ט) [ח] (טז) קִבְרֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶתְכֶם בַּדִּין וְכוּ', וְעַל קִבְרֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אוֹמֵר 'בּוֹשָׁה אִמְּכֶם' וְגוֹ' (ירמיה נ יב): יג ק כָּל בִּרְכוֹת הָרְאִיָּה אִם חָזַר וְרָאָה (ע) [ט] (יז) אוֹתוֹ דָּבָר בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ:

מ שם נ"ח. נ שם.
ס שם (ע"ב). ע ר"ש שם (ד"ה ברוך).
פ שם. צ שם.
ק מִמִּשְׁנָה דְּרַיש פֶּרֶק הָרוֹאֶה (נד.) וּבְגְמָרָא נ"ט (ע"ב).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְעִנְיַן בְּרָכַת הַלְּבָנָה דְּרַךְ חִלּוּן הַפָּתוּם בְּזִכְרוֹנִי, וּרְאֵה בְּסִימָן (תק"ז) [תכ"ו] (סק"א) עַיֵּן שָׁם:
ח (ה) הַמַּלְכִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וְעַיֵּן בְּשִׁבְוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סִימָן ל"ח וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּיָד אַהֲרֹן סִימָן רכ"ה (הגה"ט) וּמַה שֶּׁהֹתִּיב שָׁם (באר היטב סק"ו). וְעַיֵּן בְּאֵלֶּה רַבָּה (סק"ו) שֶׁכָּתַב שֶׁצָּרִיךְ עַיִן דָּרֵב שֶׁשֶׁת (נח.) לֹא הָיָה מְבָרֵךְ בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן, רַק כְּעֵין שְׁאִילַת שְׁלוֹם כו', וּכְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) כָּתַב דְּמ"ש (שם) מִשְׁמָעוּת שֶׁצָּרִיךְ מִפִּי, וְגַם כִּי נָצְלָה מֵהָאֵלֶּה רַבָּה הַנִּרְאֶה בְּעֵין יַעֲקֹב (סי' קכ) פְּתַח רַב ששת וְקָאָמַר בָּרוּךְ, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בִּרְכֵי יוֹסֵף (סק"ג) בְּשֵׁם (מְהָרַ"א) יִצְחָקִי תִּתְשׁוּבָה כָּתַב יַד הָרוֹאֶה הַפֶּלְךְ בַּיִם בְּסִפְרָיו קְטַנָּה וְהִיא תַּכְלָה וְכֹל יַרְאֶה הַפֶּלְךְ עִצְמוֹ, אַךְ יוֹדְעִים בְּבֵרוּר שֶׁהַפֶּלְךְ שָׁם, יָכוֹל לְבָרֵךְ, וּרְאִיָּה מֵרַב ששת דְּהָוֵי ששת כְּמוֹ בָּרוּךְ, וְנִרְאֶה דְּדַוְקָא בְּרָאִיָּה זוֹ עַל הַפֶּלְךְ הַדַּיָּן כֵּן נִיחָא שֶׁצָּעַר הַבְּרָכָה שְׁחָלַק מִכְּבוֹדוֹ, וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם בְּעוּבְדָא דְּרַב ששת, אֲבָל אֵין לִלְמֹד מִזֶּה לְשְׁאָר בְּרָכוֹת, שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הָרְאִיָּה וְלֹא עַל הַיְדִיעָה:
יב (ח) קִבְרֵי כו'. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ד) בְּשֵׁם מַר זְקֵנוֹ הָרֵב בַּעַל חֶסֶד לְאַבְרָהָם בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתַב יָד דְּכָתַב בְּשִׁישִׁים יָדוֹ עַל הַבָּכֶר יאמַר פְּסוּק 'וְנָחָךְ ה' תָּמִיד' כו' (ישעיה נח יא) תִּשְׁבַּע בְּשִׁלּוּם וְחִישַׁן בְּשָׁלוֹם עַד בֹּא מְנֻחָם מְשַׁמֵּיעַ שָׁלוֹם, וּכְשִׁישִׁים יָדוֹ יְכַוֵּן בְּפְסוּק 'וְנָחָךְ' שֵׁשׁ בּוֹ ט"ו תֵּבוֹת כְּמִנְיַן קְשָׁרֵי הַיָּד, וְשָׁמַעְתִּי שִׁישִׁים יָד שְׁמֹאלוֹ דַּוְקָא וְלֹא יַד יְמִינוֹ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: יג [ט] אוֹתוֹ דָּבָר. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז חֵלֶק (ב') [א'] סִימָן רצ"ו, וְעַיֵּן בְּיָד אֵלְיָהוּ סִימָן ל"א שֶׁכָּתַב מִדִּבְרֵי הַפֶּגֶן אַבְרָהָם סְיָעָה קְטָן (ב') [ג'] מִשְׁמַע שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי יֵשׁ לְחַלֵּק, וְעַיֵּן בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ו) שֶׁהֵבִיא מֵהָרַדְבַּ"ז (שם) וְהַלְכוֹת קְטַנּוֹת (ח"א סי' ריב) דְּקָנוּ מֵהָרַ"א אֲזוּלַאי זְכוּתוֹ לְבָרְכָה שֶׁצֵּל קְבָרוֹת אַחַר יְבָרֵךְ, וְכֵן כָּתַב הוּא זְכוּתוֹ לְבָרְכָה. וְעַיֵּן שָׁם בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ד) בְּשֵׁם פְּרִי הָאָרֶץ (ח"א סי' ז) שֶׁאִם בְּצֵד חֻלִּין בֵּיתוֹ רוֹאֶה הַקְּבָרִים, מִכָּל מָקוֹם כָּל שֶׁלֹּא הָלַךְ שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם וְהוֹלֵךְ עַתָּה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת עַצְמוֹ יֵשׁ לְבָרֵךְ, וְהֵבִיא רְאָיָה מִפְּהָרִי"ט צַהֲלוֹן סִימָן (פ"ט) [פ"ז], וּכְצִדּוּד הַפֶּסֶף לְמֹהַרַ"א גּוּטְעַ"יְנְט"ו (סי' א) חֵלֶק עָלָיו, עַיֵּן שָׁם. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם נִתְחַדֵּשׁ קֶבֶר תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּתַב מַהֲרִי"קְ"שׁ (פרק לחם) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז לְבָרֵךְ אִם הוּא נִדְאֶה, וּכְפֶסֶף לֹא יְבָרֵךְ, וְעַיֵּן בְּרַדְבַּ"ז חֵלֶק ג' סִימָן תקס"ט, וּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"ה) כָּתַב שֶׁכָּתַב דְּאִפְשָׁר לֹא נִתְקָנָה עַל הַיְחִיד דְּשָׁפִיא לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ וְהָוֵי כְּמֵרָם מְנַדְּלָא כו' (חגיגה ד:), וְהָרַדְבַּ"ז כָּתַב דְּעַל קֶבֶר אֶחָד נְמֵי יְבָרֵךְ, וְקָשֶׁה תֵּבֶת אֹתָכֶם לְנוֹכַח, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְנִרְאֶה שֶׁהָיָה סוֹבֵר שֶׁהָרַדְבַּ"ז קָאָמַר עַל קֶבֶר אֶחָד מִתַּחְתָּיו, (לז"א) [וְזֶה אֵינוֹ] דְּגַם הָרַדְבַּ"ז לֹא קָאָמַר אֶלָּא בְּנִתּוֹסֶף אֶחָד, וְאוֹתָכֶם שֶׁיֵּשׁ שָׁפִיר דְּאַבֵּב כּוֹלֵל הַכֹּל, אַךְ מַחֲמַת שֶׁכָּתַב דְּשָׁפִיא לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ מִזֶּה נִרְאֶה שֶׁדַּעְתּוֹ דְּאַף בְּנִתּוֹסֶף אַיִן לְבָרֵךְ:

בַּאֵר הַיטֵב

אַחַר מִי שֶׁנִּחְלַק מִפְּנֵי, מַה שֶּׁאַיִן כֵּן בְּעוּבְדֵי כּוֹכָבִים אוֹמֵר שֶׁנָּתַן, שֶׁאַיִן דְּבֵקוּת בְּגוּפָן מַמָּנָה לְמְקַבֵּל. ט"ז (ז) הָעוֹלָם. וְאִם אֵינָם חֲכָמִים אֶלָּא בְּדָתָם, אַיִן מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם. מְגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): ח (ה) הַמַּלְכִים. אֲפִלּוּ סוֹמֵא אוֹמֵר. בָּרְכוֹת דַּף נ"ח (ע"א): ט (ו) מְלָכִים. אִם אֵינָם הוֹלְכִים שָׁם עִם הָעֲבוּדָת כּוֹכָבִים, עַיֵּן סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תלה). הַשִּׁלְטוֹנִים שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם עַל מֶלֶךְ לְשָׁנוֹת דִּבְרֵיהֶם וְדַן וְהוֹרֵג בְּמִשְׁפָּט מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, וְעַל הַשָּׂרִים שֶׁמְּמַנֶּה הַפֶּלְךְ בְּכָל עִיר וְעִיר טוֹב לְבָרֵךְ בִּלְא שֵׁם וּמַלְכוּת. בְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז (סי' רצו) וּמְגֵן אַבְרָהָם (סק"ה). אִם רוֹאֵהוּ פַּעַם אַחַת הַפֶּלְךְ אֵל יְבַטֵּל יוֹתֵר מִלְּפוּדוֹ לִרְאוֹתוֹ, אִם לֹא שֶׁבָּא בְּחֵיל יוֹתֵר וּבְכְבוֹד גָּדוֹל יוֹתֵר. סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תתקנ). מְגֵן אַבְרָהָם (סק"ו). בָּרְמְב"ם סוֹף פֶּרֶק ג' דְּאֵבֶל כָּתַב שֶׁמֻּתָּר לִשְׁמֹעַ בְּטֻמְאָה שֶׁל דִּבְרֵיהֶם מִפְּנֵי כְּבוֹד מְלָכִים, אוֹ מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, כְּגוֹן לְנַחֵם אֵבֶל, עַיֵּן מְגֵן אַבְרָהָם (שם): י (ז) בִּישׁוּבָן. דַּוְקָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּחוּץ לָאָרֶץ [וּכְסָפֵר אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) פְּסַק דַּוְקָא בְּכָתֵּי כְּנֵסִיוֹת, וְכֵן בְּבֵית (כּוֹתִים) [עַכּוּ"ם] מְיֻרֵי בְּהֶכֵי, כְּדַעַת הָרַי"ף (מג:) וְכֵן כָּתַב רַשַּׁ"ל (בהגהות לשור) וּבְכָל בּוֹ (סי' פז) וּבְסֵפֶר זִכָּרוֹן (ברכות פ"ט)]:
יב (ט) קִבְרֵי יִשְׂרָאֵל. אֲפִלּוּ עַל קֶבֶר אֶחָד יְבָרֵךְ. הָרַדְבַּ"ז (סי' תתקצט). אֲבָל בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן רי"ב חוֹלֵק וְכָתַב דְּעַל קֶבֶר אֶחָד אֵינוֹ מְבָרֵךְ עַיֵּן שָׁם. כָּתַב בְּדָרָשׁוֹת מַהֲרַ"שׁ (מנהגי מהרי"ש סי' תצ), כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עַל הַקֶּבֶר הָיָה אוֹמֵר יְהִי רָצוֹן שֶׁתְּהֵא מְנוּחָתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי פֹּה בְּכְבוֹד וּכְזוּתוֹ יַעֲמֹד לִי. עוֹד כָּתַב (שם) מַה שֶּׁתּוֹלְשִׁין עֵשֶׂב אוֹ צְרוֹר וּמְשִׁימִין עַל מַצֵּבָה, אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם כְּבוֹד הַמֵּת לְהָרָאוֹת שֶׁהוּא הָיָה עַל קְבָרוֹ. וְכָתַב בָּרַ"מ שֶׁיְּנִיחַ יָדוֹ עַל הַקֶּבֶר, עַיֵּן שָׁם: ג (ט) אוֹתוֹ דָּבָר. וְדַוְקָא כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ מֶלֶךְ, אֲבָל אִם רָאָה מֶלֶךְ אַחֵר צָרִיךְ לְבָרֵךְ. רַדְבַּ"ז (סי' רצו). וְהוּא הַדִּין אִם רָאָה קְבָרוֹת אַחַר וְכֵן כָּל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְקַמֵּיהּ בְּסָעִיף ז': ז (י) בְּחָכְמוֹת הָעוֹלָם. הֵינוּ (ו) בְּהַשְׁבָּע חָכְמוֹת, לְאַפּוּקֵי אִם הֵם חֲכָמִים בְּדָתָם עַל זֶה אֵינוֹ מְבָרֵךְ כְּלָל: ח (יא) וְעַל מַלְכֵי כו'. וּמִשְׁמַע בַּגְּמָרָא (נח.) אֲפִלּוּ סוֹמֵא [א]דְּאִם הוּא סוֹמֵא שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִיָּמָיו יְבָרֵךְ בִּלְא שֵׁם וּמַלְכוּת: (יב) בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן מִכְּבוֹדוֹ וְכוּ'. הַשִּׁלְטוֹנִים שֶׁאֵין עַל מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם (פ) לְשָׁנוֹת דִּבְרֵיהֶם וְדַן וְהוֹרֵג בְּמִשְׁפָּט, (פ) מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם. וְעַל הַשָּׂרִים שֶׁמְּמַנֶּה הַמֶּלֶךְ בְּכָל עִיר וְעִיר, טוֹב וְיָשָׁר לְבָרֵךְ בִּלְא שֵׁם וּמַלְכוּת: ט (יג) לִרְאוֹת מְלָכִים אֲפִלּוּ וְכוּ'. וּמֵתָּר לִשְׁמֹעַ בְּטֻמְאָה שֶׁל דִּבְרֵיהֶן מִפְּנֵי כְּבוֹדָן, בֵּין לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל (ע) וּבֵין לְמַלְכֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְכֵן מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת כְּגוֹן לֵילֵךְ לְנַחֵם אֲבֵלִים. אִם רוֹאֵהוּ פַּעַם אַחַת הַמֶּלֶךְ, (י) לֹא יְבַטֵּל יוֹתֵר מִלְּפוּדוֹ לִרְאוֹתוֹ, אִם לֹא שֶׁבָּא בְּחֵיל יוֹתֵר וּבְכְבוֹד גָּדוֹל יוֹתֵר: י (יד) בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל. פָּרוּשׁ בָּתֵּי עֲשִׁירֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמְּיַשְּׁבִים בְּתֹקֶף וּבִגְבוּרָה כְּגוֹן בִּישׁוּב בַּיִת שֵׁנִי [רַשַּׁ"י (נח: ד"ה ברוך)], וְאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבִזְמַן בַּיִת שֵׁנִי קָאָמַר, אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה שְׁמְיַשְּׁבִים בְּתֹקֶף וּבִגְבוּרָה כְּגוֹן בִּישׁוּב בַּיִת שֵׁנִי וּבִזְמַן הַזֶּה וְאֲפִלּוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ [רַשַּׁ"י (נח: ד"ה ברוך)], וְהָרַמְב"ם (אבל פ"ג הי"ד) וְכֵן הוּא גַּם כֵּן בְּתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה עַל בְּרָכוֹת (יט: ד"ה מדלגים) בְּשֵׁם יְרוּשַׁלְמִי דְּבְרָכוֹת פֶּרֶק ג' (ה"א): יא (טו) פ"הָרוֹאֶה בָּתֵּי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בִּישׁוּבָן. (יז) אוֹתוֹ דָּבָר. פָּרוּשׁ בָּתֵּי עֲשִׁירֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִם הָיָה שָׁם רַק קֶבֶר אֶחָד (יג) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין לוֹמַר בְּרָכָה זוֹ כִּי נִתְקָנָה בִּלְשׁוֹן רַבִּים: יג (יז) אוֹתוֹ דָּבָר. וְדַוְקָא כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ מֶלֶךְ, אֲבָל אִם רָאָה מֶלֶךְ אַחֵר צָרִיךְ לְבָרֵךְ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) בְּשֵׁם רַדְבַּ"ז (סי' רצו)], [ז]וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַהִיא דְּסָעִיף י"ב בְּרוֹאֶה קֶבֶר אַחַר וְכֵן כֵּיוֹצֵא בָּזֶה. אָמְנָם (*) כּוֹתִים שֶׁהֵיוּ עוֹבְדִים לְדְמוּת יוֹנָה בְּהַר גְּרִזִּים.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז (ו) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה): ח (ה) רַדְבַּ"ז (סי' רצו) וְשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: ט (ו) רַמְבַּ"ם (אבל פ"ג הי"ד) וְכֵן הוּא גַּם כֵּן בְּתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה עַל בְּרָכוֹת (יט: ד"ה מדלגים) בְּשֵׁם יְרוּשַׁלְמִי דְּבְרָכוֹת פֶּרֶק ג' (ה"א): י (יד) סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תתקנ): יא (טו) בַּ"ח (סי"ח) בְּשֵׁם (ר"ת) [מְהָרַ"א] מִבְּאוֹר שִׁישׁ לִבְרֹךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לִבְרֹךְ אֶלָּא עַל בְּתֵּי כְּנֵסִיוֹת שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּתוֹכָן, וְכֵן נָהֲגוּ הָעוֹלָם שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל שְׁאָרֵי בָּתִּים כִּי אִם עַל בֵּית הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ בְּיָרְיָהּ וּבְתִקְּוּנָהּ, וְכָתַב בְּאֵלְיָה רַבָּה (סק"ז) דְּאֵין חִלּוּק בֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ וַאֲפִלּוּ בַּזְּמַן הַזֶּה, וּבְפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ב) [ב]דְּבִזְמַן הַזֶּה טוֹב לְבָרֵךְ בְּרוּךְ מַצִּיב גְּבוּל אַלְמָנָה בִּלְא שֵׁם וּמַלְכוּת: יא (טו) הָרוֹאֶה בָּתֵּי וְכוּ'. לְפָרוּשׁ רַשַּׁ"י הַנַּ"ל (בסק"ק יד) הֵינוּ בָּתֵּי (כּוֹתִים (*)) [עַכּוּ"ם] שְׁיּוֹשְׁבִים בְּשַׁלְוָה וְהִשְׁקֵט וְעָשֶׁר, [ג]וּלְהָרִי"ף (שם) הֵינוּ בָּתֵּי תְּפִלָּה שֶׁלָּהֶם: יב (טז) קִבְרֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִם הָיָה שָׁם רַק קֶבֶר אֶחָד (יג) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין לוֹמַר בְּרָכָה זוֹ כִּי נִתְקָנָה בִּלְשׁוֹן רַבִּים: יג (יז) אוֹתוֹ דָּבָר. וְדַוְקָא כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ מֶלֶךְ, אֲבָל אִם רָאָה מֶלֶךְ אַחֵר צָרִיךְ לְבָרֵךְ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) בְּשֵׁם רַדְבַּ"ז (סי' רצו)], [ד]וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַהִיא דְּסָעִיף י"ב בְּרוֹאֶה קֶבֶר אַחַר וְכֵן כֵּיוֹצֵא בָּזֶה. אָמְנָם (*) כּוֹתִים שֶׁהֵיוּ עוֹבְדִים לְדְמוּת יוֹנָה בְּהַר גְּרִזִּים.

(ז) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה): ח (ה) רַדְבַּ"ז (סי' רצו) וְשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: ט (ו) רַמְבַּ"ם (אבל פ"ג הי"ד) וְכֵן הוּא גַּם כֵּן בְּתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה עַל בְּרָכוֹת (יט: ד"ה מדלגים) בְּשֵׁם יְרוּשַׁלְמִי דְּבְרָכוֹת פֶּרֶק ג' (ה"א): י (יד) סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תתקנ): יא (טו) בַּ"ח (סי"ח) בְּשֵׁם (ר"ת) [מְהָרַ"א] מִבְּאוֹר שִׁישׁ לִבְרֹךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לִבְרֹךְ אֶלָּא עַל בְּתֵּי כְּנֵסִיוֹת שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּתוֹכָן, וְכֵן נָהֲגוּ הָעוֹלָם שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל שְׁאָרֵי בָּתִּים כִּי אִם עַל בֵּית הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ בְּיָרְיָהּ וּבְתִקְּוּנָהּ, וְכָתַב בְּאֵלְיָה רַבָּה (סק"ז) דְּאֵין חִלּוּק בֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ וַאֲפִלּוּ בַּזְּמַן הַזֶּה, וּבְפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ב) [ב]דְּבִזְמַן הַזֶּה טוֹב לְבָרֵךְ בְּרוּךְ מַצִּיב גְּבוּל אַלְמָנָה בִּלְא שֵׁם וּמַלְכוּת: יא (טו) הָרוֹאֶה בָּתֵּי וְכוּ'. לְפָרוּשׁ רַשַּׁ"י הַנַּ"ל (בסק"ק יד) הֵינוּ בָּתֵּי (כּוֹתִים (*)) [עַכּוּ"ם] שְׁיּוֹשְׁבִים בְּשַׁלְוָה וְהִשְׁקֵט וְעָשֶׁר, [ג]וּלְהָרִי"ף (שם) הֵינוּ בָּתֵּי תְּפִלָּה שֶׁלָּהֶם: יב (טז) קִבְרֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִם הָיָה שָׁם רַק קֶבֶר אֶחָד (יג) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין לוֹמַר בְּרָכָה זוֹ כִּי נִתְקָנָה בִּלְשׁוֹן רַבִּים: יג (יז) אוֹתוֹ דָּבָר. וְדַוְקָא כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ מֶלֶךְ, אֲבָל אִם רָאָה מֶלֶךְ אַחֵר צָרִיךְ לְבָרֵךְ [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) בְּשֵׁם רַדְבַּ"ז (סי' רצו)], [ד]וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַהִיא דְּסָעִיף י"ב בְּרוֹאֶה קֶבֶר אַחַר וְכֵן כֵּיוֹצֵא בָּזֶה. אָמְנָם (*) כּוֹתִים שֶׁהֵיוּ עוֹבְדִים לְדְמוּת יוֹנָה בְּהַר גְּרִזִּים.

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בסדר ברכת הנהנין (פ"ג ה"ט) כתב שסומא מברך [ולא חילק בין סומא שראה מאורות מימיו או לא. ומשמע מדבריו שגם מי שלא ראה מאורות מימיו מברך, שכן ביאר שאין הטעם בברכה זו משום הנאה, אלא שעל ידי זה נזכרים בשבחו של הקב"ה]. **ב]** ובסדר ברכת הנהנין (פ"ג ה"א) מבואר שיש לברך בשם ומלכות, והעולם נהגו שלא לברך אלא על בתי כנסיות שמתפללין בתוכם [כדעת הר"ף]. **ג]** ובלוח ברכת הנהנין (פ"ב ס"ז) כתב שהעולם נהגו כהר"ף. **ד]** ובסדר ברכת הנהנין (פ"ג ה"ג) כתב שבמלך אחר או חכם אחר אפילו ראה זה אחר זה מיד צריך לחזור ולברך, אבל על קברי ישראל אם הולך מעיר לעיר ורואה קבר אחר אין צריך לחזור ולברך, וביאר בלוח ברכת הנהנין (פ"ב ס"ט) כי דין אחד לכל המתים ומשפט אחד לכולם ולא שייך בו ריבוי כמו בכבוד וחכמה ודי בברכה אחת לכל יום.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah